

Iz Caracasa u Rim: priča o Arturu Sosi

Intervju s novim patrom generalom Družbe Isusove

Rim, 16. listopada 2016.

Dva dana nakon izbora, informacijski ured Kongregacije susreo se s p. Arturom Sosom SJ kako bi razgovarali o njegovom životu i njegovim idejama. Intervju želi upoznati p. Generala na osoban način, te je zamišljen da bude namijenjen svim isusovcima, te prijateljima i prijateljicama ignacijevske obitelji koja je rasprostranjena diljem svijeta.

O izboru na mjesto patra generala

Poput svih elektora, stigao sam na Kongregaciju pitajući se tko bi bili najbolji kandidati za dužnost generala, i očito sebe nisam stavljao na taj popis. Prvi dan murmuracija¹ sastojao se u ispitivanju o onima koje sam zamišljao kao kandidate, drugoga sam počeo zapažati da meni postavljaju pitanja, ili da postavljaju pitanja o meni, trećega sam se dana počeo brinuti jer su stvari postale izravnije, a četvrtoga još više. Posljednja tri dana razgovarao sam sa 60 osoba, i mnogi su mi postavljali pitanja o zdravlju. Tako sam se počeo i prilagođavati toj ideji, iako sam tražio od subraće da uzmu zaozbiljno ono što kaže sveti Ignacije, tj. da se uđe u glasovanje bez unaprijed određene odluke. Na dan izbora, vidjevši glasove, stvari su postale jasnije i s dubinski sam shvatio kako se moram uzdati u prosudbu subraće, jer se u vlastitu ne uzdam. Ako su me izabrali, mora da je postojao razlog, a na meni je da pokušam odgovoriti najbolje što mogu.

Vjerujem da je na ovim izborima važnost stavljena je na moje domaće i međunarodno iskustvo, i ne sumnjam kako su posljednje godine provedene u Rimu vezane s time. Ali nadasve mi se čini da shvaćam kako sam ja jedan od mnogih isusovaca u latinoameričkoj Družbi koji su pokušali provesti u djelo ono što su Kongregacije govorile u posljednjih 40 godina. Gledam to kao potvrdu smjera koji je Družba zacrtala u vrijeme Arrupea. Shvaćam ovaj izbor kao potvrdu onoga što moramo nastaviti činiti u budućnosti. Ali ja, osobno, sebe shvaćam kao jednog od mnogih isusovaca moje generacije.

I - Korijeni

Obitelj

Rođen sam 1948., tijekom vrlo kratkog razdoblju demokracije koje smo imali u prvoj polovici 20. st. u Venezueli. Rođen sam 12. studenog, a 24. istog mjeseca bio je državni udar protiv prvog demokratski izabranog predsjednika od osamostaljenja. Moji djed i baka su živjeli u velikom siromaštvu, ali je već moj otac bio dio generacije koja izgradila zemlju.

¹ Murmuracija je faza Generalne kongregacije prije izbora patra generala koja se sastoji od četiri dana osobne molitve i razgovora udvoje, kako bi se došlo do uviđavanja i postepenog upoznavanja mogućih kandidata.

Bili smo vrlo velika obitelj, koja je uključivala nekoliko generacija. Za mene je bilo važno to što smo živjeli zajedno. Naše kuće nisu imale pregradne zidove, nije bilo razlike između jednog i drugog vrta, svi smo živjeli zajedno. Bili smo jedna vrlo katolička obitelj, iako s religioznošću koja se rijetko iskazivala. U okruženju poput tog naučio sam gledati na stvarnost s težnjom za nadilaženjem onoga što jest, jer stvari nisu nužno onakve kakve jesu. Odrastao sam težeći uvijek za višim od onoga što je bilo prisutno.

U tom smislu, bila je to obitelj vrlo osjetljiva na stvarnost i uvjerena u potrebu učenja. Uvijek su me jako motivirali da upoznam stvarnost, otvorim se svijetu, naučim strane jezike... Moj je otac bio vrlo nespokojan, često je putovao unutar i izvan zemlje. Ako je u to vrijeme u Venezueli bilo deset osoba koje su čitale časopis Time, on je bio jedan od njih. Bio je ekonomist i odvjetnik, i u dva navrata član vlade. Kada bismo pristigli u grad koji nisam poznao uvijek bi mi govorio: „Idemo na obilazak“, i obišli bi grad dok bi mi objašnjavao sve što vidimo. Bilo je to poput konstantnog otvaranja očiju sve većoj stvarnosti, umjesto da ostanem zatvoren u ono što sam već poznao.

Škola

Drugi ambijent u kojem se je odvijalo moje djetinjstvo bio je Kolegij sv. Ignacija u Caracasu. Počeo sam kao „kínder“ kad sam imao 5 godina, i ondje sam ih proveo 13, sve do mature. Čak je i moj otac ondje bio učenik. Bilo je to vrijeme kada su u Družbinim kolegijima bili mnogi isusovci, posebno mladi: „magistri“² i braća. Za mene je to bilo poput drugog doma. To je prva osjetila moja majka, jer nikada nisam bio kod kuće. Bilo je ponekad raznih aktivnosti od ponedjeljka pa sve do nedjelje, kada bi se u kolegiju slavila misa. Iskreno, ne sjećam se kemije i matematike, ali se vrlo dobro sjećam grupa koje smo stvorili u kolegiju, kao što je Marijanska kongregacija, učenički centar... imali smo priličan broj aktivnosti takvog tipa. To ima puno veze s rođenjem moga poziva, budući sam iskusio smisao koji život ima kada se posvetiš dugima.

II - Formacija

Moj poziv

Upoznao sam isusovce u kolegiju i nikada nisam nimalo sumnjao u svoj poziv u Družbu. Nisam za cilj imao svećeništvo već biti isusovac. Sjećam se da su isusovci koji su me najviše impresionirali bili braća. U Provinciji Venezuele braća su mnogobrojna. Konkretno, u Kolegiju, imali smo braću kuhare, mehaničare i vozače autobusa... i nastavnike. Osnovni su predmeti uglavnom bili povjereni braći, koji su bili pravi pedagozi. Braća i nastavnici su bili oni koji su nas zapravo pratili, patre nismo susretali.

Moj interes za Družbu rođen je u tom kontekstu, snažno njegujući također obazrivost spram situacije u zemlji. Mislio sam da bi se nešto moglo napraviti za tu situaciju i po meni

² Pojam „magistar“ označava mladog isusovca u specifičnoj fazi formacije (magisterij), kada surađuje u jednom od Družbinih apostolata, u ovom slučaju u kolegiju.

je za tu svrhu najbolje mjesto bila Družba. Moja je generacija bila vrlo osjetljiva na potrebu za nastavkom izgradnje zemlje. Kolege iz Marijanske kongregacije i drugih zajednica bili su liječnici i inženjeri, odlazili su u Amazoniju... postojao je dubok osjećaj zajedništva, vjerovali smo u projekt za zemlju, za društvo.

Vrijeme Koncila

Koncil je za mene imao veliku važnost, bio je bez sumnje velika vijest. Pratili smo ga kao roman. Marijanska Kongregacija je, da tako kažem, bilo mjesto gdje su naša promišljanja povezivala socijalno s duhovnim; ondje smo čitali dokumente koji su hranili tjedne refleksije naših grupa tijekom te četiri godine. Slijedili smo ga korak po korak...

U to je vrijeme bio i izbor patra Arrupea, još jedan dašak svježeg zraka. Arrupe je izabran kada smo u mojoj grupi odlučivali o ulasku u Družbu. U Kolegiju smo imali snažnu vezu s misijama u Japanu i u Ahmedabadu u Indiji. Iz tog je razloga izbor misionara iz Japana bio vrlo simboličan i važan.

U novicijatu smo imali knjigu dekreta 31. Generalne kongregacije, i čitali smo ih više nego „padra Rodrigeza“³, proučavali smo ih. Nakon toga je došao dokument iz Rija⁴, koji se poklopio s konferencijom latinoameričkih biskupa u Medellinu. Dogodilo se nešto slično kao s Koncilom, proživljavali smo iz velike blizine svu dinamiku i promišljanja. Pripremni dokumenti ove Konferencije bili su praktički transformirani dinamizmom koji je pristizao iz baze, svi su govorili o potrebi za promjenom. To je donijelo golem poticaj latinoameričkoj Crkvi, kao i Crkvi u Venezueli.

Mora se reći da je Crkva u Venezueli bila vrlo krhka. Iz tog je razloga Koncil bio tako značajan za nas. Crkva je u Venezueli bila gotovo istrijebljena tijekom devetnaestog stoljeća. Radi se o jednom mnogo sekularnijem društvu nego što su to Meksiko ili Kolumbija, religijski mnogo manje izražajnom. Također je bila teško pogođena i izvlaštena od strane nekoliko vlada. Iz tog su razloga isusovci došli u Venezuelu: zvali su ih kako bi radili u sjemeništu, kako bi formirali kler jedne siromašne i krhke Crkve, u kojoj nije bilo zvanja. To je kontekst u kojem su Drugi vatikanski, Rio i Medellin bili na neki način Crkva koja je pronašla vlastitu snagu u vjeri naroda: od ove vjere moramo živjeti i s njom ćemo biti sposobni izgraditi novu Crkvu.

Magisterij u Centru Gumilla

U tom razdoblju Družba je stvarala u Latinskoj Americi Centre za istraživanje i socijalno djelovanje (CIAS), trudeći se formirati isusovce u društvenim znanostima. Mnoga subrača su poslana na studij ekonomije, sociologije, antropologije ... i počele su se formirati istraživačke i radne skupina. Prvi od tih CIAS-a u Venezueli nazvan je Centar Gumilla, po

³ Autor klasika „Vježbaj se u savršenosti i kršćanskim krepostima“, koji se koristio u isusovačkoj formaciji.

⁴ Nekoliko mjeseci prije Konferencije Biskupa u Medellínu isusovački latinoamerički provincijali, zajedno s p. Arrupeom, napisali su pismo Družbi nazvano „Pismo iz Rija“ (ožujak 1968), koji će imati ključnu ulogu u usmjeravanju Družbe prema obrani socijalne pravde u Južnoj Americi.

isusovca koji je radio u Amazoniji⁵ i napisao veliki broj djela o botaničkoj antropologiji. Ovaj je centar započeo s radom upravo u trenutku kada sam ušao u Družbu, i kao novaci smo ondje uređivali knjižnicu. Imao sam veliku želju za studiranjem društvenih znanosti, a ta slučajnost me je izuzetno motivirala.

Nekoliko godina kasnije provincijali su počeli razmišljati o mogućim destinacijama za magisterij izvan kolegija, i mene je dopalo da svoj obavim u Centru Gumilla u gradu Barquisimétou. Taj je Centar uglavnom radio sa seljačkim zadrugama u selima toga područja. Druga su subraća otišla u župe. Provincija je bila spremna ponuditi mladim isusovcima apostolske mogućnosti različite od onih tradicionalnih.

Teologija u Rimu

U Rim sam morao doći, ali nevoljko, budući da u Venezueli nije bilo moguće studirati teologiju. Željeli smo studirati u Čileu ili u Srednjoj Americi, jer su u ono doba to bila mjesta žive vjerske i političke dinamike. Gledajući na stvari iz sadašnje perspektive zahvalan sam što su me obvezali doći u Rim, jer inače ne bih mogao iskusiti intenzitet života s isusovcima iz 30 različitih zemalja. U to vrijeme ljudi koje sam upoznao bili su vrlo živi. U Italiji sam imao odlične odnose s grupama koje su bile pripadale kršćanskim zajednicama. Te su godine bile za mene od temeljne važnosti u otvaranju ka novim nazorima na društvo, Crkvu i Družbu.

Međutim, u mojoj grupi smo se zauzeli za studiranje četvrte godine teologije u Venezueli, i Arrupe je – zavaljujući zagovoru p. McGarrya – bio pun razumijevanja. Nakon stvaranja Centra Gumilla oformila se skupina vjerskih zajednica u Venezueli s idejom stvaranja fakulteta teologije, te smo ondje imali jednu godinu intenzivnih predavanja.

III – Političke znanosti

Sveučilište Central de Venezuela

Kao uvijek, moramo biti zaposleni: tijekom posljednje godine teologije smo i radili. U to vrijeme imao sam jednu vrlo pastoralnu aktivnost: živio sam u Catiai⁶ – Družbinoj župi u Caracasu – i radio s jednim subratom u susjednoj župi, u dolini, i sve to dok smo studirali teologiju. Na kraju te godine sam započeo studij političkih znanosti na Sveučilištu Central de Venezuela. Bilo je to najvažnije sveučilište u zemlji, gdje je predavala i nekolicina isusovaca, i gdje smo vodili studentsku kapelaniju. Za Družbu je to bio vrlo važan

⁵ P. Gumilla, isusovački misionar iz 18. st., utemeljio je više naselja oko rijeka Apure, Meta i Orinoco. Bio je prije svega čovjek od akcije i strastveni promatrač prirode i antropologije. Umro je u visoravnima 16. srpnja 1750., nakon 35 godina rada kao misionar.

⁶ Flores de Catia je siromašna četvrt Caracasa, gdje Družba djeluje kroz Tehnički institut Isus Radnik (Instituto Técnico Jesús Obrero), Sveučilišni institut Vjera i radost (Instituto Universitario Fe y Alegría), te župu Isus Radnik, u kojoj je isusovačka zajednica gdje je živio p. General.

ambijent, sa zadaćom da se održi prisutnost, ne samo na Katoličkom sveučilištu, već i na onom Centralnom, gdje je postojao puno širi raspon ideološke diskusije.

Centar Gumilla

U tom sam periodu bio određen za Centar Gumilla, i tako sam počeo raditi za časopis SIC, a istovremeno sam se posvetio doktoratu, i predavanju dva predmeta iz prvog ciklusa. U tom sam Centru radio od 1977. do 1996. Kada je Ugalde imenovan provincijalom, ja sam imenovan urednikom časopisa, te na tom mjestu uporno radio idućih 18 godina. Časopis je bio organ komunikacije Centra Gumilla i imao je zadaću širenja intelektualne djelatnosti i istraživanja koje je Centar izravno realizirao. Zove se SIC, što na latinskom znači „tako“, jer je rođen u sjemeništu prije mnogo godina i bio je preuzet od strane Centra Gumilla.

U tom časopisu pokušavamo dati jednu mjesečnu kroniku društvene zbilje, te ohrabriti socioekonomsku formaciju studenata, župnih zajednica, društvenih zajednica... Imamo također intenzivne odnose sa Sveučilištem, na kojem svi radimo kao predavači ili u različitim istraživačkim centrima. U gradu Barquisimeto promičemo štedne i kreditne zadruge, te seljačke zadruge u ruralnim krajevima. Vršimo na taj način vrlo zanimljivo zajedničko promišljanje; ja sam se u tim godinama posvetio pisanju, čitanju, diskusiji i sudjelovanju u formativnim tečajevima.

IV – Upravljanje Družbom

Provincijal

Kao provincijal morao sam od samog početka shvatiti da društvene promjene postaju važne i da je nužno ojačati identitet Provincije. Bili smo spremni otvoriti se venecuelanskim zvanjima, ne samo isusovačkim, već i mnogih drugih koji su bili djelatni u različitim institucijama: sveučilišta, fakulteti, Fe y Alegria, župe... to je bio vrlo zanimljiv trenutak, postojao je čitav niz ljudi koji su bili uz nas i koji su imali snažan smisao za identitet u dijeljenju poslanja. Tako je rođena ideja o razvoju širokog apostolskog projekta, sve do 2020., što je još uvijek u tijeku. Bile su to vrlo intenzivne godine, prosuđivanje koje je izvršeno je bilo vrlo zanimljivo, a sjedište provincije je imalo samo ulogu katalizatora; bili su uključeni mnogobrojni, kako laici tako i isusovci, i trajalo je nekoliko godina dok se nisu iskristalizirale snažne smjernice Provincije.

Došao je trenutak kada smo bili sposobni dati značenje konceptu „apostolskog subjekta“. Taj izraz, koji danas svi koriste, smo izmislili mi u to vrijeme u Venezueli. Tada sam, na vrlo osobnoj razini, uvidio kako apostolsko poslanje ne pripada nama. Taj uvid nije došao iz nečega što sam pročitao; bio je nešto što sam iskusio dok sam susretao ljude koji su zajednički djelovali s većom predanošću nego što bi pojedinac mogao, i u mnogo težim životnim uvjetima. Uostalom, mi smo oslobođeni mnogih tereta kako bi to poslanje mogli provesti, a mnogi suradnici ga dijele dok u isto vrijeme imaju obitelj i žive vrlo složene situacije, bez za to smanjuje njihovu veliku predanost poslanju. U korijenu ovog pokreta je

potreba za stvaranjem uvjeta koji će poticati dijeljenje poslanja. Baš kao što je potrebno dvadeset godina da se formira jedan isusovac, sa studijem, iskustvima, Duhovnim vježbama, itd... počeli smo razmišljati o ponudi formacije i sustavnijih iskustava za laike. Tako su se rodili novi načini nuđenja Duhovnih vježbi za sve društvene slojeve, ili pak pokret nazvan „Tragovi“, koji želi ponuditi program formacije za mlade. Osnovna ideja je da je kršćansko iskustvo jedno iskustvo formacije u vjeri, koje ujedinjuje apostolsko djelovanje s formacijom, s duhovnim životom i poznavanjem zemlje.

Universidad de Frontera u Táchiri

Táchira se nalazi 1.000 km od Caracasa, na granici s Kolumbijom, a u tom kraju nije postojao sveučilišni studij. U godinama koji su prethodili Koncilu biskup Táchire je shvatio kako je način ostanka mladih na tom području upravo studiranje. Isusovci su pripomogli kod utemeljenja odjeljenja Katoličkog Sveučilišta André Bello u Táchiri, stavivši ga pod okrilje biskupije. Dvadeset godina kasnije transformirao se Katoličko sveučilište u Táchiri.

Kad sam stigao, Sveučilište je još uvijek bilo u procesu konsolidacije, bilo je potrebno promicati njegov razvoj, kako institucionalni tako i misijski. Oformili smo novi kampus, broj studenata je porastao, ali smo poseban naglasak stavili na poticanje kontakta sa stvarnošću, što je ključ našeg koncepta integralnog obrazovanja, koji daleko nadilazi čisto akademsko.

U Táchiri, pored sveučilišta, isusovci su odgovorni za dvije župe u graničnom području, radio stanicu i pet škola Fe y Alegria. Na kolumbijskom teritoriju također postoje isusovačke institucije, posebno škole Fe y Alegría. Stoga smo odlučili surađivati na međuprovincijskom i regionalnom projektu, budući je u toj zoni granica potpuno umjetna. Zsigurno je opravdana povijesnim okolnostima, ali ista kultura i isti ljudi, uključujući obitelji, su raspoređeni na obje strane. Radi se dakle o potpuno fleksibilnoj granici između Venezuele i Kolumbije, i tu smo se odlučili fokusirati se na taj snažan smisao za identitet kako bi stvorili apostolsko područje koji će povezati dvije nacije putem raznih djelatnosti vlastitih Družbi, kao što je visoko, srednje i osnovno obrazovanje, pastoralna djelatnost, rad s izbjeglicama... Rezultat je vrlo zanimljiva djelatnost, jer studenti sudjeluju u pastoralnim aktivnostima i onima obrazovnih centara, a druge aktivnosti imaju Sveučilište kao referentnu točku.

Iskustva latinoameričke suradnje

Period u kojem sam bio provincijal stavio me je također u kontakt s Družbom Isusovom i Crkvom Latinske Amerike. Želio bih istaknuti tri vrlo značajna iskustva zajedničkih napora u tim godinama.

Konferencija latinoameričkih provincijala (CPAL) rođena je kada sam bio provincijal Venezuele. Već je bila sazrela odluka da zadržimo dvije asistencije, ali da istovremeno stvorimo jedinstvenu konferenciju provincijala. Oformiti CPAL bila je svojevrsna oklada na suradnju, suprotno mišljenju mnogih. Dugujemo mnogo tvrdoglavosti Paca Ibera. Latinska Amerika je jako velika i jako različita: od Meksika do Patagonije je velika udaljenost, a

Kuba ima malo zajedničkog s Argentinom. Mi smo željeli stati na kraj jako dugoj tradiciji u kojoj su latinoamerički Sjever i Jug hodali odvojeno. Bacili smo se na posao i počeli su se rađati zajednički projekti.

Drugo iskustvo bilo je rođenje Udruge sveučilišta, povjerene Družbi Isusovoj u Latinskoj Americi (AUSJAL). Bilo je jako lijepo sudjelovati u razvoju AUSJAL-a prema djelatnoj mreži, krećući se od faze kada se radilo o krugu prijatelja i kada smo se kao rektori susretali jednom godišnje radi podjele iskustava, pa sve do organizacije u kojoj postoji tijelo koje funkcionira – nazivamo ga grupom kolega – i koje promiče projekte vezane uz siromaštvo, uz upravljačke vještine mladih, a u svemu tome sudjeluju razna sveučilišta. Tako se stvara mreža. Prijeći iz mog sveučilišnog iskustva, malog, izoliranog, na granici... na AUSJAL, donijelo je dah istine, otvorilo je mogućnost iskustava, razmjene između nastavnika i studenata, ideje, projekte – a to daje smisao ideji promicanja projekata koji su krhki, no puni smisla.

Dodatno iskustvo nad-provincijalne suradnje je bio nastanak Fe y Alegría i njegovo preoblikovanje u međunarodnu mrežu. S Fe y Alegría veze su drevne. Zapravo, moram reći da sam počeo učiti o susjedstvu uz poticaj Fe y Alegría. Iz Kolegija svetog Ignacija, kada sam bio šestom razredu – što odgovara vremenu rođenja Fe y Alegría – odlazili bismo u četvrti gdje je djelovao ovaj pokret. U gimnaziji sam bio zaljubljen u biologiju i moji roditelji su mi dali mikroskop; išao sam vrlo često u četvrt „Petarde“, u Kolegij Madre Emilia, jedan od prvih koji je pripadao pokretu Fe y Alegría. Kada sam ušao u Družbu majka me je upitala: „Što ćeš napraviti s mikroskopom? Hoćeš li ga pokloniti Kolegij Madre Emilia...?“ Pater Velas, osnivač Fe y Alegría, bio je poznata osoba u krugu u kojem smo se kretali. Biti u stanju ga podržati i vidjeti rast Fe y Alegría kao međunarodne mreže, bilo mi je izvor golemog zadovoljstva. Mreže su osobito važne kada ste na granici, gdje su resursi vrlo ograničeni. Pravi je privilegij vidjeti kako članstvo u mreži omogućuje postojanje školama koja pripadaju Fe y Alegría u vrlo osjetljivim područjima, s kapacitetom i snagom koji samostalno ne bi mogle imati.

Iskustvo u upravi Družbe

Doživio sam 32. Generalnu kongregaciju kada sam bio na studiju u Rimu. Nikada neću zaboraviti što mi je značilo izravno slušati Arrupea koji je pripovijedao nama, studentima Gesù⁷, svoje iskustvo iz te Kongregacije, tako važne za našu Družbu. Moje prvo iskustvo delegata bilo je na 33. Generalnoj kongregaciji, kada sam imao tek 34 godine. Bio sam najmlađi delegat. To je bilo jedno vrlo intenzivno iskustvo, kompleksni trenutak kada nije bilo lako pronaći pravi put, a izbor Kolvenbacha smo doživjeli kao istinsko nadahnuće. Novi je p. General znao suvereno upravljati tim prijelazom, sve do ponovnog zadobivanja povjerenja drugih sektora Crkve spram Družbe, bez da smo morali popustiti u produbljanju velikih uvida 32. Generalne kongregacije. Sudjelovao sam također na 34.,

⁷ Tako se nazivaju isusovci koj studiraju teologiju u Rimu, budući da se njihova zajednica nalazi uz crkvu Imena Isusova (chiesa del Gesù).

zahvaljujući Michaelu Czernyju, zaduženom za koordinaciju Odbora za socijalnu pravdu. Ondje sam upoznao Adolfa Nicolása, koji je bio tajnik Kongregacije.

Moj angažman u Družbinoj središnjoj upravi započinje tijekom 35. Generalne kongregacije, kada je p. Nicolás stvorio instituciju nerezidentnih asistentata (neki ljudi nas se zovu „leteći“ ili „lepršavi“...). Nakon što je izabran, rekao mi je u hodniku: „Želim da sudjeluješ u upravi Družbe, ali ne živeći ovdje.“ Bili smo imenovani Mark Rotsaert i ja, i bilo je to vrlo zanimljivo iskustvo, jer smo bili dio glavnog vijeća, ali živeći izvan Rima. Uglavnom bismo dolazili u Rim u jakim vremenima, tri puta godišnje, donoseći tamo jedan pogled i glas iz daleka. Bila je to naporna faza, ali sam naučio puno, jer sam održavao kontakte s univerzalnom Družbom, na razini uprave, ali bez donošenja odluka, kako se to čini na Kongregacijama.

Nekoliko godina kasnije, asistent mi je poslao e-mail s pitanjem: „Kakvom ti se čini mogućnost da budeš zadužen za internacionalne kuća u Rimu?“, a ja sam mu poslao klasični isusovački odgovor: "Ušao sam u Družbu kako bi činio ono što mi kažu, a ne ono što želim, no ipak mi se čini da...“, i objasnio sam mu mnoge razloge protiv takvog angažmana. Iskreno, bio sam vrlo smiren, jer sam mislio da su internacionalne kuće u Rimu van mojih kompetencija, a ponad toga sam se izrazio vrlo kritički spram njih. Nekoliko tjedana nakon toga stiglo je imenovanje. Nisu me pitali ništa. Provincijal me je nazvao i rekao mi: „Imam vijest koju ti ne mogu reći, i ne znam što reći, jer ne znam što ćemo sa Sveučilištem ako ti odeš“. I tako sam završio u Rimu po drugi put.

Moram reći da je iskustvo ovih dviju godina u Rimu bilo vrlo zanimljivo. Vrlo je različito biti na Gregorijani kao student s 28 godina, i doći s više od 60 godina i biti odgovoran za 400 isusovaca iz naših internacionalnih kuća. Ova nova perspektiva zahtijeva dublje poznavanje ljudi, kao i dinamike institucija. U prošlim su godinama uloženi veliki napori kako bi se te strukture obnovile. Sada je veliki san stvaranje jednog konzorcija od tri Družbina sveučilišta u Rimu.

U posljednje dvije godine imao sam priliku susresti papu Franju četiri ili pet puta, uvijek vezano uz teme koje se tiču internacionalnih Družbinih kuća u Rimu. Odnos je uvijek bio vrlo ljubazan i vrlo živ, s ugođajem koji ovaj Papa stvara i koji se rađa iz suosjećanja s nama. Vjerujem kako je poruka pape Franje u ovim posljednjim godinama davala snažan poriv Družbi u onome što čini – ovdje i drugdje. Kao što je tijekom 35. Generalne kongregacije Benedikt održao ključni govor, tako nam u ovom trenutku Franjo potvrđuje da se krećemo u smjeru vlastitom poslanju Družbe. I uz to nas potiče da idemo ponad, kao da kaže: „Još ste uvijek u zaostatku s obzirom na ono što možete učiniti.“ Sveti nas Otac, sa svojim primjerom i poznavanjem Družbe, potiče: „samo dalje tako“.

V - A sada... iz Duha i iz srca

Pogled u budućnost

Ljudi me pitaju: kako si? Uvijek kažem da sam miran. Uvjeren sam da ne postoji Družba, ako ne ona „Isusova“. To vrijedi s dvije strane: neće biti Družbe bez prisnog jedinstva s Gospodinom, te s druge strane: ako smo zaista njegovi, imajmo povjerenja da će nam pomoći i da će se pobrinuti za nas. Mislim da je ova usmjerenost jedan od naših temelja: ako nam osoba Isusa Krista ne stoji ispred, iza i prisno sjedinjena s nama, Družba nema nikakvog razloga za postojanje. Posljedica ovog uvida je sigurnost da se radi o njegovom poslanju; poslanje koje dijelimo je Isusovo, i ujedinjeni smo sa svima koji dijele ovaj poziv. Stoga postoje dva termina koje držim temeljnima i koje sam naglasio u homiliji na misi zahvalnici: suradnja i interkulturalnost.

Naglasak na suradnju nije posljedica činjenice da ne bi mogli sami, naprotiv, mi ne želimo djelovati samostalno. Družba Isusova nema smisla bez suradnje s drugima. Stoga smo pozvani na jedno veliko obraćenje, jer u mnogim mjestima još uvijek živimo s nostalgijom za vremenima kada smo mogli sve raditi, a eto danas nema drugog načina nego podijeliti poslanje. Dubinski vjerujem da je istina suprotna: naša životnost ovisi o mogućnosti suradnje s drugima.

Druga tema je multikulturalnost/interkulturalnost, jer su one vlastite evanđelju. Evanđelje je poziv na obraćenje svih kultura kako bi ih se potvrdilo kao kulture i privedo k Bogu. Pravo lice Boga je šareno, multikulturalno i iznimno raznoliko. Bog nije homogen. Sasvim suprotno. Sve stvoreno nam pokazuje u svakom svom aspektu raznolikost i kako različite stvari nadopunjuju jedna drugu. Ako Družba uspije biti slika ovoga, biti će izraz ovog lica Božjega.

Vjerujem da je Družba nakon Koncila prispjela do ove kulturne raznolikosti. Uspjeli smo se ukorijeniti u svim dijelovima svijeta, i otuda se rađaju zvanja, svako od kojih je autentično. Možeš susresti isusovce, prave isusovce, iz bilo kojeg kraja, bilo koje boje, u svakojakim aktivnostima. Vjerujem da je ovo znak Crkve za svijet. U našoj različitosti smo ujedinjeni vezom s Isusom i s evanđeljem, i otuda proizlazi kreativnost Družbe i ljudi s kojima dijelimo poslanje. Nevjerojatno je koliko su oni sposobni dati svoj vlastiti obol onoj jedinstvenoj poruci, koja je poruka za sve.

Zaključak

Gajim veliku nadu da će ova Kongregacija pomoći Družbi i novoizabranom p. Generalu, kako bi imali pred očima jasan put kojim moraju koračati, i način na koji će to činiti. Družba nema mnogo dvojbi glede svog poslanja; ono što je 32. Generalna kongregacija zacrtala potvrdile su i sljedeće, i to je već ušlo u krv našim ljudima. Veliki izazov koji je sada pred Družbom jest pitanje na koji se način organizirati kako bi bili efikasni u tom poslanju. Stoga otvaramo jednu drugu temu, onu intelektualne dubine, jer se ne radi o kopiranju postojećih modela, već o stvaranju. Stvaranje znači razumijevanje. To je vrlo težak intelektualni proces. Razumijevanje onoga što se događa današnjem svijetu, u današnjoj Crkvi, uspjeti razumjeti vjeru... to nam može dati ključ kako bi usmjerili naše poslanje na ono što je već postiglo veliki konsenzus i pronaći najučinkovitije načine da to učinimo.

Moj je dojam kako je Družba vrlo živa i da su mnogi procesi u razvoju. Moramo se usredotočiti, oploditi tlo na kojem djelujemo, znajući da možemo saditi, ali ne i znati kakav će biti rast: to zna samo Bog. Bog djeluje, a ključ za nas stoji u pomaganju, bez postavljanja prepreka. Naša strast je utemeljena na sigurnosti da pratimo ljude s uvjerenjem da je Bog s nama.

[Prevedeno s talijanskog, izvornik na španjolskom]